

KAZIMIERZ SZALAJKO

MATEMATYKA NA POLITECHNICE ŚLĄSKIEJ
W 25 LATACH ISTNIENIA UCZELNI

Katedra Matematyki Stosowanej na Politechnice Śląskiej powstała w roku 1969 jako jedna z trzech Katedr nowo kreowanego Wydziału Matematyczno-Fizycznego. Katedra liczy obecnie blisko 90 pracowników naukowo-dydaktycznych, w tym 2 profesorów nadzwyczajnych, 4 docentów, 8 adiunktów ze stopniem doktora. Praca naukowa koncentruje się w 6 zespołach naukowych: Równań Różniczkowych Zwyczajnych, Programowania Matematycznego, Badań Operacyjnych, Teorii Aproksymacji, Zastosowań Matematyki w Mechanice Ośrodków Ciągłych, Geometrii Różniczkowej. Natomiast praca dydaktyczna obejmuje prawie 32000 godzin rocznie zajęć audytoryjnych, na które składają się wykłady, ćwiczenia i laboratoria na dziennych studiach magisterskich, wykłady i ćwiczenia na studiach zaocznych dla pracujących, zajęcia lekcyjne (wykładowo-ćwiczeniowe) na studiach dziennych inżynierskich w filiach Politechniki Śląskiej w Dąbrowie Górniczej, Katowicach i Rybniku oraz zajęcia wykładowo-ćwiczeniowe na studiach dla pracujących a to: wieczorowych w Gliwicach, Dąbrowie Górniczej, Katowicach i Rybniku i zaocznych w punktach konsultacyjnych w Bielsku-Białej, Kędzierzynie, Oświęcimiu, Tarnowskich Górach i Tychach. Liczba studentów, którzy w ciągu roku szkolnego przewijają się przez Katedrę Matematyki Stosowanej, wynosi ok. 50% wszystkich studentów Uczelni studiujących na 9 jej wydziałach. W tej liczbie mieszczą się jeszcze studenci studiów magisterskich

eksternistycznych. W najbliższej przyszłości bo już od roku akad. 1970/71 Katedra Matematyki będzie kształcić również własnych studentów tzn. studentów swego macierzystego Wydziału Matematyczno-Fizycznego. Z tą ogromną pracą dydaktyczną wiąże się oczywiście praca wychowawcza, odpowiednia ilość konsultacji, wielotysięczna liczba egzaminów.

Katedra Matematyki Stosowanej powstała z połączenia w jeden organizm naukowo-dydaktyczno-wychowawczy czterech istniejących do roku 1969 katedr matematyki. Były to Katedry: Matematyki A na Wydziale Budownictwa Przemysłowego i Ogólnego, obejmującej swą działalnością również Wydział Inżynierii Sanitarnej, Matematyki B na Wydziale Elektrycznym z zakresem pracy także na Wydziale Automatyki, Matematyki C na Wydziale Górniczym i Matematyki D na Wydziale Mechaniczno-Technologicznym z przydziałem pracy na wydziałach Mechaniczno-Technologicznym i Mechaniczno-Energetycznym oraz Chemicznym i Metalurgicznym.

A oto krótka historia poszczególnych katedr w 25 latach istnienia Politechniki Śląskiej.

Katedra Matematyki Wydziału Budownictwa Przemysłowego i Ogólnego Politechniki Śląskiej (przemianowana później na Katedrę Matematyki A) została utworzona wraz z innymi katedrami tego Wydziału w maju 1945 r. Dotychczasowy rozwój Katedry dzielił się wyraźnie na trzy okresy związane między innymi z różnej natury trudnościami kadrowymi.

Okres organizacyjny Katedry, której kierownikami byli kolejno dr Włodzimierz Wrona, prof. zw. Eustachy Żyliński, prof.n.dr Stanisław Kaliński, rozciąga się na lata 1945-1952 i charakteryzuje się poszukiwaniem kadr dydaktycznych i naukowych. Z uwagi na pilne potrzeby dydaktyczne zatrudniono szereg osób, z których wiele nie rokowało nadziei na jakąś poważniejszą pracę naukową. Praca dydaktyczna i trudności z nią związane absorbowaly niemal cały wy-

silek pracowników Katedry. W tym czasie kilka prac naukowych ogłasza jedynie dr Antoni Wakulicz, który objął kierownictwo Katedry w roku 1952.

W latach 1953-1960, po ustabilizowaniu się składu osobowego, zaznaczył się pewien postęp w pracy naukowej i dalszy postęp w dziedzinie dydaktyki, Kierownik Katedry dr Antoni Wakulicz publikuje kilka dalszych prac naukowych i uzyskuje tytuł naukowy docenta. Spośród pracowników poważniejszą pracę naukową rozpoczynają mgr Piotr Besala (obecnie dyrektor Instytutu Matematyki na Politechnice Gdańskiej) i mgr Bogdan Choczewski. Piotr Besala uzyskuje pewien wynik dotyczący istnienia rozwiązań równania różniczkowego nieliniowego typu parabolicznego w obszarze nieograniczonym i otwiera przewód doktorski na Uniwersytecie Jagiellońskim. Bogdan Choczewski publikuje wspólnie z prof. dr Mirosławem Krzyżaniskim pracę dotyczącą równania dyfuzji i równania Kołmogorowa. Później uzyskuje stopień doktora na Uniwersytecie Jagiellońskim na podstawie pracy z równań funkcyjnych. W latach 1960-1963 odchodzą z Katedry mgr P. Besala na Politechnikę Gdańską a dr Bogdan Choczewski na Akademię Górniczo-Hutniczą. Następuje odnowienie i odmłodzenie kadry naukowo-dydaktycznej.

W latach 1953-1960 Katedra Matematyki A prowadzi seminaria z matematyki dla inżynierów z zakresu równań różniczkowych o pochodnych cząstkowych, rachunku prawdopodobieństwa i statystyki matematycznej oraz seminarium z metod przestrzeni Hilberta (wspólnie z Katedrą Matematyki C) dla pracowników wszystkich katedr matematyki Politechniki Śląskiej.

Trzeci okres działalności Katedry Matematyki A obejmuje lata 1961-1969. Charakteryzuje się on wyraźnym postępowaniem w pracy naukowej i dalszym podniesieniem poziomu dydaktyki. W roku 1963 doc. dr Antoni Wakulicz zostaje mianowany profesorem nadzwyczajnym. Rozwój studiów wieczorowych i zaocznych spowodował zwiększenie liczby pracowników. W roku 1963 rozpoczyna pracę dr Wiesław Sobie-

szek (poprzednio starszy asystent Katedry Matematyki C a następnie adiunkt Katedry Matematyki II Akademii Górniczo-Hutniczej), autor kilku prac z zakresu zastosowań matematyki do badań operacyjnych. Dr W. Sobieszek obejmuje wkrótce kierownictwo Zakładu Zastosowań Matematyki do Badań Operacyjnych, a w roku 1968 uzyskuje tytuł docenta etatowego. Pracownicy Katedry ogłaszają szereg prac naukowych, a trzech spośród nich otwiera przewody doktorskie na Uniwersytecie Śląskim. Prace naukowe Katedry skupiają się wokół następujących głównych działów matematyki: teoria liczb, teoria aproksymacji i przybliżonych metod, badania operacyjne i statystyka matematyczna. Prowadzi się dwa seminaria: z teorii aproksymacji (przez prof. A. Wakulicza) i z zastosowań matematyki do badań operacyjnych (przez doc. W. Sobieszka). W okresie 25-lecia pracownicy Katedry Matematyki A ogłosili drukiem 56 prac naukowych.

Szczególną troską otaczała Katedra dążenie do stałego podnoszenia poziomu dydaktyki i wychowania, którym to problemom poświęca się cotygodniowe posiedzenia dydaktyczno-organizacyjne całego zespołu. Pracownicy Katedry opracowali pod kierunkiem prof. Wakulicza następujące skrypty: Wstęp do analizy, Rachunek różniczkowy i całkowy funkcji jednej zmiennej, Rachunek różniczkowy i całkowy funkcji dwóch zmiennych, Geometria analityczna, Szeregi liczbowe i funkcyjne, Wstęp do nomografii. Niektóre z nich doczekały się już kilku wydań. Skrypty te oraz nowe będące w przygotowaniu zawierają oryginalne pomysły metodyczno-naukowe, ujęcie materiału ma często charakter nowatorski.

Wyniki pracy dydaktycznej Katedry wysoko oceniają Władze Uczelni, czego dowodem są liczne nagrody Rektora Politechniki Śląskiej i Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego (ogółem 32 nagrody Rektora i 5 nagród Ministra, w tym nagroda specjalna za najlepiej opracowane i prowadzone zajęcia).

Pracownicy Katedry uczestniczyli w licznych krajowych konferencjach naukowych organizowanych przez Polskie Towarzystwo Matematyczne oraz w Sympozjum w Czechosłowacji (w roku 1964 prof. A. Wakulicz i doc. W. Sobieszek) i w Kongresie Matematyków w Moskwie (w roku 1966 doc. W. Sobieszek).

Katedra Matematyki Wydziału Elektrycznego przemianowana później na Katedrę Matematyki B powstała równocześnie z powołaniem Wydziału Elektrycznego w roku 1945. Kierownikiem Katedry był do roku 1955 prof. n. dr Stanisław Kaliński. Do roku 1961 funkcję powyższą sprawował z-ca prof. mgr Jerzy Piwko, a od roku akad. 1962/63 do czerwca 1969 r. tj. do chwili utworzenia Katedry Matematyki Stosowanej kierownikiem Katedry Matematyki B był doc. dr hab. Czesław Kluczny. Doc. C. Kluczny jest w chwili obecnej zastępcą kierownika Katedry Matematyki Stosowanej do spraw naukowych.

W pierwszym okresie swego istnienia cały wysiłek Katedry Matematyki B był skierowany na pracę dydaktyczną, której ogrom absorbował niemal całkowicie bardzo szczupłą bo liczącą zaledwie kilka osób kadrę nauczającą. Dopiero od roku 1962/63 następuje szybki rozwój działalności naukowo-dydaktycznej Katedry, której liczba pracowników stale wzrasta, tak że jest ich 22 w roku 1968. Do szybkiego rozwoju przyczyniło się także powstanie przy Katedrze w roku 1963 Ośrodka Maszyn Matematycznych wyposażonego w maszynę cyfrową UMC 1. Jego załogę stanowi 6 pracowników naukowo-dydaktycznych, a na kierownika powołano mgr inż. Bolesława Szafnickiego późniejszego doktora nauk matematycznych.

Działalnością dydaktyczną obejmowała Katedra Matematyki B dwa wydziały: Elektryczny i Automatyki. W pierwszych latach istnienia Katedra prowadziła zajęcia dydaktyczne również na Wydziale Inżynierii Budowlanej a od roku 1955 przez pierwsze lata istnienia nowego Wydziału Mechaniczno-Energetycznego również na tym Wydziale. Oprócz zajęć programowych na studiach dziennych i na studiach

dla pracujących Katedra prowadzi wykłady z wybranych działów matematyki na studiach podyplomowych na wydziałach Elektrycznym i Automatyki. Ponadto pracownicy Ośrodka Maszyn Matematycznych prowadzą wykłady i ćwiczenia z Maszyn Matematycznych i Metod Numerycznych na swych wydziałach oraz z Maszyn Cyfrowych i Analogowych na Wydziale Budownictwa Ogólnego i Przemysłowego i na Wydziale Górniczym.

Jako pomoce naukowe opracowano kilka skryptów uczelnianych; między innymi dwa skrypty pt. "Rachunek wektorowy" i "Analiza wektorowa" wydał J. Piwko, a skrypt pt. "Zbiór zadań z funkcji zmiennej zespolonej" B. Szafnicki.

W Katedrze istnieje zainteresowanie procesem dydaktycznym nie tylko od strony praktycznej. Szczególne zainteresowanie budzą nowoczesne prądy w tej dziedzinie, czego dowodem jest między innymi fakt, że dwuletni Kurs Programowego Nauczania ukończyły dwie osoby. W roku 1967 zespół 5 pracowników, a mianowicie kierownik Katedry docent dr Cz. Kluczny, mgr J. Piwko, adkt dr St. Bogucka, adkt dr J. Walichiewicz i wykł. mgr inż. B. Szafnicki otrzymali nagrodę zespołową Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego III stopnia za szczególne osiągnięcia w dziedzinie dydaktyczno-wychowawczej, organizacji procesu dydaktycznego i kształcenia młodej kadry.

Od roku 1963 następuje szybki rozwój działalności naukowej Katedry Matematyki B. Oprócz trzech doktoratów uzyskanych przez pracowników Katedry Matematyki B (Walichiewicz, Bogucka, Szafnicki) w toku są dwa przewody doktorskie.

Katedra prowadzi równolegle trzy seminaria: z równań różniczkowych zwyczajnych poświęcone badaniom własności asymptotycznych rozwiązań tych równań, z budowy i programowania maszyn cyfrowych oraz metod numerycznych. Pracownicy Katedry Matematyki B brali aktywny udział w różnych imprezach naukowych krajowych wygłaszając łącznie ok. 25 referatów. Na zebraniach naukowych Polskiego

Towarzystwa Matematycznego w Gliwicach, Katowicach i Lublinie doc C. Kluczny wygłosił ok. 20 referatów, z których znaczna część dotyczyła wyników własnych. Na jego wniosek powstał w roku 1961 osobny dział Zeszytów Naukowych Politechniki Śląskiej: Matematyka-Fizyka.

Na oddzielną uwagę zasługuje Ośrodek Maszyn Matematycznych, gdzie wykonano kilkanaście prac naukowych, skompletowano kilkadziesiąt programów bibliotecznych oraz wykonywano prace na zamówienia katedr Politechniki Śląskiej i przemysłu. Katedra Matematyki B współpracowała z innymi ośrodkami naukowymi zarówno na Politechnice Śląskiej jak i poza nią (Instytut Energetyki, Ośrodek Postępu Technicznego, Akademia Medyczna).

Katedra Matematyki Wydziału Górniczego przemianowana we wrześniu 1957 roku na Katedrę Matematyki C rozpoczęła swą działalność dydaktyczną i naukową w roku 1950, a więc w roku powołania Wydziału Górniczego. Organizatorem tej Katedry i jej kierownikiem od roku 1950 do roku 1969 był mgr Kazimierz Szałajko, były adiunkt Katedry Matematyki Wydziału Elektrycznego, potem zast. profesora, starszy wykładowca i od roku 1968 docent etatowy.

W pierwszym okresie swego istnienia Katedra liczyła zaledwie kilku pracowników, mimo że zadania dydaktyczne były ogromne, bo przyjmowano wówczas na I rok studiów na Wydziale Górniczym około 450 studentów. Wkrótce nastąpiło na Wydziale Górniczym zróżnicowanie specjalności, powstały 4 oddziały, a to pociągnęło za sobą dodatkowe obciążenie dla Katedry Matematyki C, bo programy matematyki na tych oddziałach nie są jednolite. Do zajęć dydaktycznych na studium dziennym inżynierskim i magisterskim doszły zajęcia na studium zaocznym i wieczorowym oraz od roku 1962 wykłady i ćwiczenia w Punkcie Konsultacyjnym w Rybniku dla wszystkich kierunków tam reprezentowanych. Wykłady na czterech specjalnościach: Eksploatacja Podziemna Złóż, Przeróbka Mechaniczna Kopalni, Ele-

ktryfikacja Kopalń i Maszyny Górnicze, prowadził w pierwszym okresie doc. mgr Kazimierz Szałajko, potem również doc. dr hab. Czesław Kluczny, st. wykładowca mgr Alfred Frylik, adiunkt dr inż. Janusz Mola, adiunkt dr Jan Rzytka, wykładowca mgr Danuta Milewska. W ostatnich 10 latach Katedra Matematyki C liczyła ponad 15 pracowników naukowo-dydaktycznych, a swoją działalnością dydaktyczno-wychowawczą obejmowała ok. 1200 studentów rocznie. Nadto pracownicy Katedry prowadzili wykłady z wybranych działów matematyki dla pracowników naukowych Politechniki Śląskiej.

Dydaktyczna działalność wydawnicza pracowników Katedry rozpoczęła się jeszcze w roku 1948, gdy Kazimierz Szałajko, adiunkt Katedry Matematyki Wydziału Elektrycznego, wydał wspólnie z adiunktem tej Katedry Mirosławem Mochnackim skrypt pt. "Zbiór zadań z równań różniczkowych zwyczajnych". W roku 1958 Mirosław Mochnacki i Kazimierz Szałajko wydali pod tym samym tytułem skrypt gruntownie przerobiony, poprawiony, dość znacznie uzupełniony i mający bez porównania lepszą oprawę graficzną. W roku 1955 wydał skrypt pt. "Analiza matematyczna" st. wykładowca mgr W. Miedniak. W roku 1956 ukazało się pierwsze wydanie skryptu pt. "Wykłady Matematyki" T. I opracowanego przez M. Mochnackiego, J. Piwkę, K. Szałajkę i A. Wakulicza. Od roku 1958 do 1970 ukazywały się kolejne kilkakrotnie wznawiane wydania skryptów doc. K. Szałajki pod wspólnym tytułem "Wykłady Matematyki". Poszczególne egzemplarze mają podtytuły: Elementy algebry, Rachunek różniczkowy funkcji jednej i wielu zmiennych, Rachunek całkowy funkcji jednej i wielu zmiennych, Szeregi, Algebra wektorów, Geometria analityczna. W zakresie działalności naukowej Katedry Matematyki C należy wymienić doktorat i habilitację z-cy profesora Cz. Klucznego. Dr Czesław Kluczny otrzymał stopień naukowy docenta w roku 1961 na podstawie pracy habilitacyjnej pt. "O pewnych rodzinach krzywych w powiązaniu z teorią równań różniczkowych zwyczajnych". W roku 1965 otrzy-

mała na Uniwersytecie Warszawskim stopień naukowy doktora adiunkt mgr Stanisława Pankiewicz.

W roku akad. 1964/65 zostało zapoczątkowane w Katedrze seminarium z rachunku prawdopodobieństwa i jego zastosowań. Początkowo seminarium było poświęcone zapoznaniu się z problematyką współczesnego ujęcia rachunku prawdopodobieństwa i procesów stochastycznych oraz ich zastosowań w teorii masowej obsługi (kolejek), teorii zapasów itp. W ramach tego seminarium Katedra nawiązała współpracę z analogicznym seminarium prowadzonym przez doc. dr Józefa Łukaszewicza na Uniwersytecie Wrocławskim. Posiedzenia naukowe odbywały się na przemian we Wrocławiu i Gliwicach. Dalszym wyrazem tej współpracy były kolejne staże naukowe pracowników Katedry Matematyki C na Uniwersytecie Wrocławskim: Jana Rzytki, Janusza Moli, Danuty Milewskiej, Andrzeja Majerana. W wyniku tej działalności naukowej otrzymali w roku 1966 stopnie naukowe doktora: mgr inż. Janusz Mola na Wydziale Górniczym Politechniki Śląskiej na podstawie pracy o wyznaczaniu pojemności zbiornika wyrównawczego w punkcie załadowczym w kopalni węgla kamiennego i mgr Jan Rzytka na Wydziale Matematyczno-Fizyczno-Chemicznym Uniwersytetu Wrocławskiego na podstawie pracy na temat zastosowań zdarzeń rekurencyjnych w teorii masowej obsługi.

W roku 1965 Katedra Matematyki C nawiązała kontakty naukowe z Głównym Instytutem Górnictwa. Problem dotyczący wyznaczania ilości wagonów, pociągów i lokomotyw oraz zasady dysponowania nimi tak, aby zminimalizować przerwy w pracy oddziałów wydobywczych kopalni, postanowiono rozwiązać drogą symulacji na maszynie cyfrowej Elliott 803. Pierwsze programy symulujące pracę transportu opracowane przez zespół pracowników Katedry Matematyki C i pracowników Uniwersytetu Wrocławskiego pod kierunkiem doc. dr J. Łukaszewicza zostały przekazane Głównemu Instytutowi Górnictwa w roku 1965/66. Równocześnie pracami tymi zainteresował się Instytut Techniczny Wojsk Lotniczych w Warszawie, na którego zaproszenie

pracownicy Katedry wygłosili referat w tym Instytucie. Współpraca naukowa Katedry Matematyki C z innymi ośrodkami naukowymi dotyczyła również zagadnień zleconych przez przemysł oraz przez inne Katedry Politechniki Śląskiej.

Kierownik Katedry Matematyki C doc. mgr Kazimierz Szałajko brał czynny udział w działalności i pracach organizacyjnych Wydziału Górniczego. W latach 1954-56 był prodziekanem tego Wydziału, od roku 1956 jest kierownikiem Studium Zaocznego, a w roku 1960 był przewodniczącym Komitetu Obchodu X-lecia Wydziału Górniczego. W latach 1952-1962 był K. Szałajko członkiem i wiceprzewodniczącym Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej do Spraw Studentów, a w roku akad. 1965/66 kierownikiem Studium Ogólnotechnicznego Wieczorowego i Zaocznego Politechniki Śląskiej.

Doc. K. Szałajko jest członkiem Zespołu Studiów Ogólnotechnicznych Sekcji Technicznej Rady Głównej przy Ministrze Oświaty i Szkolnictwa Wyższego oraz członkiem Zespołu Matematyków i Fizyków w Ośrodku Metodycznym Studiów Technicznych dla Pracujących. Na tym stanowisku stał się współautorem siatki godzin studiów ogólnotechnicznych dla pracujących oraz programów ramowych i szczegółowych z matematyki. K. Szałajko brał udział przy opracowywaniu regulaminu egzaminów eksternistycznych dla słuchaczy Politechniki Telewizyjnej oraz programów wykładów telewizyjnych z matematyki. W roku 1964 doc. K. Szałajko otrzymał indywidualną nagrodę III stopnia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego za szczególne osiągnięcia w dziedzinie dydaktyczno-wychowawczej oraz organizacji procesu dydaktycznego.

Działalność Katedry Matematyki Wydziału Mechanicznego rozpoczęła się od chwili powstania Politechniki Śląskiej a więc od roku 1945. Pierwszym kierownikiem tej Katedry, przemianowanej później na Katedrę Matematyki D, był prof. nadzw. dr Julian Bonder. Kierował on Katedrą do roku 1952 mając do pomocy w poszczególnych la-

tach 4-8 pracowników. Katedra kształciła wówczas ponad 500 studentów z dwóch Wydziałów: Mechanicznego i Chemicznego. Ponieważ główną dziedziną zainteresowań naukowych kierownika Katedry była teoria funkcji zmiennej zespolonej, więc i praca naukowa pozostałych członków zespołu obracała się około tych zagadnień. Drugą dziedziną zainteresowań były równania różniczkowe.

W tym okresie pracownikami Katedry byli między innymi adiunkt mgr Zygmunt Marmol, który prowadził wykłady na Wydziale Chemicznym, adiunkt a później zast. profesora mgr Bolesław Towarnicki, starszy asystent dr Janina Maj-Kluskowa, obecnie starszy wykładowca na Akademii Górniczo-Hutniczej, st. asystent a obecnie adiunkt na AGH dr Kazimierz Mucha, adiunkt mgr Czesław Kluczny, późniejszy docent i kierownik Katedry Matematyki B.

Po odejściu na Politechnikę Warszawską prof. Bondera kierownictwo Katedry Matematyki D objął zast. profesora mgr Mirosław Mochnacki, który w roku 1966 otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego. Profesor Mirosław Mochnacki pełnił funkcję kierownika Katedry Matematyki D nieprzerwanie do utworzenia Katedry Matematyki Stosowanej w roku 1969, obejmując kierownictwo tej Katedry.

Szybki rozwój Politechniki Śląskiej spowodował równoczesny wzrost obciążenia dydaktycznego pracowników Katedry, która w latach 1952-1954 liczyła już 10 pracowników, mając pod swą opieką ok. 1000 studentów pierwszych lat studiów.

W roku akad. 1954/55 powstało Studium Zaoczne Wydziału Mechanicznego oraz nowy Wydział Mechaniczno-Energetyczny, a zajęcia z matematyki na tych kierunkach przydzielono Katedrze Matematyki D. Mimo bardzo znacznego wzrostu zajęć dydaktycznych i wciąż niedostatecznego stanu liczbowego kadry naukowo-dydaktycznej Katedra rozszerza zakres swojej działalności w różnorodnych kierunkach, a plany prac naukowych ulegają zmianom w kierunku zastosowań matematyki w technice. Na odcinku kształcenia młodej kadry naukowej

zwłaszcza tej, która rekrutowała się z wychowanków macierzystej Uczelni, zorganizowano w Katedrze szereg kursów z tych działów matematyki, które znajdują zastosowania w technice. Tematyka tych kursów obejmowała równania różniczkowe o pochodnych cząstkowych, równania całkowe, rachunek prawdopodobieństwa i statystykę oraz niektóre działy matematyki stosowanej. Asystentami Katedry byli wówczas między innymi inżynierowie: Władysław Łukaszek, Józef Rozewicz, Tadeusz Zaleski, Julian Marszał. Wszyscy wymienieni uzyskali stopnie naukowe doktora nauk technicznych, a dr inż. Józef Rozewicz i dr inż. Tadeusz Zaleski habilitowali się, będąc już pracownikami katedr technicznych. W późniejszym okresie uzyskało jeszcze dwóch pracowników Katedry stopień doktora nauk technicznych.

Oprócz kilkudziesięciu publikacji naukowych na dorobek naukowo-dydaktyczny Katedry Matematyki D składają się skrypty oraz liczne tłumaczenia z języka rosyjskiego podręczników matematycznych wykonane przez prof. Mochnackiego.

Kierownik Katedry prof. Mirosław Mochnacki brał aktywny udział w działalności swego Wydziału, którego był dziekanem i dwukrotnie prodziekanem oraz do chwili obecnej pełni funkcję kierownika Studium Eksternistycznego Magisterskiego. Prof. Mochnacki został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz otrzymał nagrodę III i II stopnia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego za szczególne osiągnięcia w dziedzinie dydaktyki i organizacji toku studiów.

Dla pełnego obrazu działalności matematyków na terenie Politechniki Śląskiej w ciągu 25 lat jej istnienia wypada wspomnieć o Oddziale Gliwickim Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Oto treść pisma skierowanego dnia 24 września 1953 r. do Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Matematycznego w Warszawie:

"Z uwagi na to, że Gliwice i Katowice są siedzibą trzech Uczelni Wyższych (Politechnika Śląska, Państwowa Wyższa Szkoła Pedago-

giczna, Wyższa Szkoła Inżynierska), w których wykładana jest matematyka wyższa, uważamy, że nawiązanie kontaktu naukowego z ośrodkami o wybitnej pracy twórczej w dziedzinie matematyki i nauk pokrewnych jest rzeczą niezbędną i pilną. Dla ułatwienia nawiązania tej łączności zwracamy się do Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Matematycznego z wnioskiem o otwarcie Oddziału Polskiego Towarzystwa Matematycznego w Gliwicach, Oddział ten obejmowałby czynnych matematyków z okręgu Gliwice i Katowice".

Pismo podpisali między innymi: prof. dr Stanisław Kaliński, zast. prof. dr Antoni Wakulicz członek PTM Warszawa, zast. prof. mgr Mirosław Mochnacki, zast. prof. mgr Kazimierz Szałajko członek PTM Wrocław, mgr Stefan Sedlak członek PTM Kraków.

W grudniu roku 1954 odbyło się pierwsze konstytuujące posiedzenie Oddziału Gliwickiego Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Pierwszym prezesem Zarządu Oddziału został prof. dr Antoni Wakulicz, pierwszym sekretarzem Zarządu doc. mgr Kazimierz Szałajko. Prof. Wakulicz pełnił funkcję prezesa nieprzerwanie do roku 1969, doc. Szałajko był sekretarzem do roku 1964, a potem członkiem Zarządu Oddziału. Funkcje w Zarządzie Oddziału Gliwickiego PTM przemianowanego później na Oddział Górnośląski pełnili również doc. dr Cz. Kluczny, st. wykładowca mgr J. Piwko i prof. mgr M. Mochnacki.

Na zakończenie niniejszego szkicu warto przypomnieć Zarządzenie nr 60/51 Rektora Politechniki Śląskiej z dnia 24.VIII.1951 r., w którym na samym początku czytamy:

"Celem pogłębienia i planowego ujęcia pracy naukowo-badawczej, usprawnienia metodyki nauczania i celowego zorganizowania akcji kształcenia młodych kadr naukowców - na podstawie polecenia Ministerstwa Szkół Wyższych i Nauki, zarządzam natychmiastowe uruchomienie katedr zespołowych i zespołów katedr w składzie następującym:

1. Katedra zespołowa matematyki przy Wydziale Mechanicznym:

- a) matematyka - prof. n. dr inż. Bonder Julian
- b) matematyka - prof. n. dr Kaliński Stanisław
- c) matematyka - zast. prof. mgr Kazimierz Szałajko
- d) matematyka - prof. zw. Żyliński Eustachy

kier. prof. n. dr inż. Bonder Julian

Powstała katedra zespołowa matematyki działała zaledwie jeden rok do chwili odejścia prof. Bondera do Warszawy, niemniej jednak rozwinęła działalność, która zapowiadała się bardzo obiecująco.